

3- Der tarîk-ı Nakşibendî lâzım âmed çâr terk

İkincisi: Tarîk-ı Nakşî hakkında denilen:

Der tarîk-ı Nakşibendî lâzım âmed çâr terk:

Terk-i dünya, terk-i ukba, terk-i hestî, terk-i terk

olan fıkra-i rânâ birden hatıra geldi. O hatıra ile beraber, birden şu fıkra tulû etti:

Der tarîk-ı acz-mendî lâzım âmed çâr çîz:

Fakr-ı mutlak, acz-i mutlak, şükr-ü mutlak, şevk-i mutlak ey aziz!

Üstad Hazretleri burada Nakşibendî yolundaki meşhur “dört terk” düsturunu hatırlıyor. Ardından kendi mesleğinin, yani Risale-i Nur’un açtığı “acz ve fakr yolu”nun esaslarını dört kelimeyle ifade ediyor: fakr-ı mutlak, acz-i mutlak, şükr-ü mutlak, şevk-i mutlak. Yani bu yol, insanın benliğini kırarak Allah’a ulaşmasıdır; fakat bunu yalnız “terk” diliyle değil, aczini bilmek, fakrını görmek, nimete şükretmek ve hizmete şevkle koşmak diliyle yapar.

“Der tarîk-ı Nakşibendî lâzım âmed çâr terk”

Bu Farsça cümlelerin manası şudur: “Nakşibendî yolunda dört terk lazımdır.” Burada “terk”ten maksat, dünyayı tamamen bırakıp hayattan çekilmek değildir. Asıl maksat, kalbin bağlarını çözmektir. İnsan dünyada yaşar, çalışır, yer, içer, aile kurar; fakat kalbini dünyaya esir etmez. Yani dünya elde olabilir, fakat kalpte taht kurmamalıdır.

“Terk-i dünya”

“Terk-i dünya”, dünyanın haram lezzetlerini ve kalbi Allah’tan alıkoyan taraflarını terk etmektir. Yoksa helal rızık, aileyi, hizmeti, çalışmayı bırakmak değildir. Dünya insanın elinde hizmet aracı olursa güzeldir; kalbinde put olursa tehlikelidir. Bu yüzden terk-i dünya, dünyayı Allah hesabına kullanmak, fakat ona kul olmamaktır.

“Terk-i ukba”

“Terk-i ukba”, ibadeti sadece cennet kazanmak veya cehennemden kurtulmak hesabıyla yapma derecesinden daha yukarı çıkmaktır. Yani kul, Allah’a yalnız mükâfat için değil, Allah Allah olduğu için kulluk eder. Cennet istenir, cehennemden korkulur; fakat kulluğun en yüksek gayesi rıza-yı ilahîdir.

“Terk-i hestî”

“Hestî”, varlık ve benlik demektir. “Terk-i hestî” ise insanın kendi varlığına, nefesine, benliğine ve enaniyetine güvenmeyi bırakmasıdır. Yani “Ben yaptım, ben biliyorum, ben başardım” iddiasından vazgeçmektir. Kul kendi varlığını müstakil görmez; varlığını Allah’ın ihsanı, kabiliyetini Allah’ın emaneti, hizmetini Allah’ın lütfu bilir.

“Terk-i terk”

Bu en ince ve zor mertebedir. İnsan dünyayı terk eder, ukbayı terk eder, benliğini terk eder; fakat bu sefer de “Ben terk ettim, ben nefsimi kırdım, ben yüksek makama çıktım” diye gizli bir enaniyete düşebilir. İşte “terk-i terk”, yaptığı terkleri bile görmemek, onlarla övünmemek, terkini de Allah’ın lütfu bilmektir. Yani terk ettiği şeyleri değil, sadece Allah’ın ihsanını görmektir.

Üstad’ın Düsturu

Der tarîk-ı acz-mendî lâzım âmed çâr çîz: Fakr-ı mutlak, acz-i mutlak, şükr-ü mutlak, şevk-i mutlak ey aziz!

Üstad Hazretleri bu Nakşî düsturunu hatırlayınca, kendi mesleğinin esasını zikrediyor:

“Der tarîk-ı acz-mendî lâzım âmed çâr çîz.” Yani “acz yolunda dört şey lazımdır.” Burada “acz-mendî”, aczini bilen, kendi hiçliğini idrak eden, Allah’ın kudretine sığınan kulun yoludur. Bu yol, insanın nefsinin merkeze değil, aczini ve fakrını merkeze alarak Allah’a yönelmesidir.

“Fakr-ı mutlak”

“Fakr-ı mutlak”, insanın her şeyde Allah’a muhtaç olduğunu bilmesidir. İnsan nefes almada muhtaçtır, kalbinin atmasında muhtaçtır, aklının çalışmasında muhtaçtır, imanında muhtaçtır, hidayetinde muhtaçtır. Bir damla suya, bir lokma ekmeğe, bir nefes havaya, bir anlık rahmete muhtaç olan insan, hakikatte sonsuz fakirdir. Bu fakrını bilen kul, Allah’ın Ganiyy, Kerîm, Rahmân ve Rahîm isimlerine kapı açar.

“Acz-i mutlak”

“Acz-i mutlak”, insanın kendi başına hiçbir şeye malik olmadığını ve hiçbir şeyi hakikî

manada yapmaya, korumaya, devam ettirmeye gücünün yetmediğini anlamasıdır. İnsan aciz olarak yaratılmış dediğimizde bu sözle onun gücünün ve takatinin sınırlı olduğunu anlarız. İnsan hem maddi bedeni hem manevi duygularıyla cidden zayıf yaratılmıştır. İnsan gözünü yapamaz, kalbini çalıştıramaz, saçının bir telini yaratamaz, ölümünü durduramaz, kaderini çeviremez. Bu aczini gören kul, Allah'ın kudretine dayanır. Böylece acz, insanı zillete değil, Allah'a dayanmaya götüren büyük bir kuvvet olur.

“Şükr-ü mutlak”

“Şükr-ü mutlak”, yalnız dil ile “elhamdülillah” demek değildir. Bütün nimetleri Allah'tan bilmek, her nimeti O'nun rızasına uygun kullanmak ve nimetin içinde Mün'im'i görmek demektir. Göz nimettir; onu haramda değil, ibrette kullanmak şükürdür. Dil nimettir; onu gıybette değil, zikirde ve hakikati anlatmakta kullanmak şükürdür. Ömür nimettir; onu gaflette değil, kullukta değerlendirmek şükürdür.

“Şevk-i mutlak”

“Şevk-i mutlak”, insanın iman, Kur'ân ve hizmet yolunda canlı, diri, ümitli ve gayretli olmasıdır. Acz ve fakr insanı tembelliğe düşürmez; bilakis Allah'a dayanarak hizmete sevk eder. Çünkü kendi gücüne güvenmeyen, Allah'ın rahmetine güvenir. Kendi kudretini küçük gören, Allah'ın kudretinden medet alır. Bu yüzden Risale-i Nur mesleğinde acz, pasiflik değil; hizmete sevk eden manevî bir dinamiktir.

Nakşî Yol ile Acz Yolu Arasındaki İncelik

Nakşibendî düsturunda merkezde “terk” vardır; yani kalbi bağlardan kurtarmak esastır. Üstad'ın ifade ettiği acz yolunda ise merkezde insanın hakikî mahiyetini okumak vardır. İnsan fakirdir, acizdir, nimete gark olmuştur ve hizmete muhtaçtır. Bu dört hakikat doğru okununca, insanı doğrudan Allah'ın rahmetine, kudretine, hikmetine ve keremine götürür.

Üstad Hazretleri bu parçada şunu ifade etti: Nakşibendî yolunda dünya, ukba, benlik ve terkini görmek gibi dört bağdan kurtulmak esas kabul edilmiştir. Risale-i Nur'un acz ve fakr mesleğinde ise kul, mutlak fakrını, mutlak aczini, mutlak şükrünü ve mutlak şevkini esas alır. Böylece insan kendi hiçliğini görür; fakat ümitsizliğe düşmez. Çünkü fakrı onu Allah'ın rahmetine, aczi Allah'ın kudretine, şükrü Allah'ın nimetlerine, şevki ise Kur'ân hizmetine bağlar.